

Lucijan Adam
Franci Sever
Anka Vojakovič Zupan
Jana Zeni Bešter

DOMOZNANSTVO NA GORENJSKEM

Domoznanstvo je interdisciplinarno raziskovanje oziroma proučevanje določenega geografskega (upravnega) območja z najširšega, splošnega vidika, ki se v praksi deli na posamezne specialne vede. Kot veda se domoznanstvo loči od vseh drugih po tem, da se omejuje le na določen izsek zemeljske površine, na njegove prirodne danosti, na ljudi, ki bivajo v njem, in na zgodovino, ki se na njem odigrava (Goropevšek, 1995).

V knjižnicah je domoznanstvo posebna dejavnost, ki vključuje pridobivanje, strokovno obdelavo, hranjenje in posredovanje gradiva, ki se vsebinsko ali preko avtorjev nanaša na področje, katerega knjižnica pokriva s svojo osnovno dejavnostjo.

Domoznanska dejavnost v knjižnicah vključuje zbirko raznovrstnega domoznanskega gradiva, poleg tega pa tudi različne aktivnosti, namenjene predstavitvi in pospeševanju uporabe tega gradiva. Le-to pa odseva vse sodobno in preteklo dogajanje na območju, od kulture, šolstva, umetnosti, znanosti, športa, zdravstva do politike, gospodarstva, kmetijstva, obrti, turizma ter posameznikov, združenj, društev, etnologije in zgodovine. S tem omogoči knjižnici, da se vključi v svoje okolje, da prispeva svoj delež pri oblikovanju zavedanja o določenem lokalnem okolju.

Z ohranjanjem in oblikovanjem kolektivnega spomina nekega okolja v raznovrstnih domoznanskih zbirkah pa se ne ukvarja samo knjižnica, pač pa tudi drugi lokalni zavodi, ki zbirajo in predstavljajo predvsem premično in nepremično kulturno dediščino (muzeji, arhivi), pomembno gradivo o svojem okolju hranijo tudi cerkveni arhivi, društva, izobraževalne ustanove, turistične organizacije, specialne knjižnice.

V Osrednji knjižnici Kranj smo se zato lotili raziskovanja domoznanske dejavnosti na našem območju najprej v knjižnicah, kasneje pa še v drugih zavodih, društvih, pri zasebnikih in v šolah. V letu 2005 smo tako poslali vprašalnike splošnim knjižnicam, muzejem in arhivom, šolskim knjižnicam ter društvom. Veliko podatkov smo pridobili tudi preko spletnih strani posameznih zavodov.

Že na začetku pa smo naleteli na dilemo, katero območje sploh raziskujemo, saj je področje delovanja osrednje gorenjske knjižnice bistveno manjše od zgodovinskega zemljepisnega kriterija, ki določa meje Gorenjske glede na ozemlje, ki ga odmaka reka Sava s svojimi pritoki. Na vzhodu je tako po tem kriteriju na Gorenjskem tudi še območje občin Domžale, Kamnik in Komenda, na jugu pa Vodice, Medvod in severnega dela MO Ljubljana (Šentvid in Šiška), ki sicer spadajo v območje ljubljanske regijske knjižnice.

A. DOMOZNANSKA DEJAVNOST V GORENJSKIH SPLOŠNIH KNJIŽNICAH

	OBČINSKA KNJIŽNICA JESENICE	OSREDNJA KNJIŽNICA KRANJ	KNJIŽNICA A.T. LINHARTA RADOVLJICA	KNJIŽNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA	KNJIŽNICA DR. TONETA PRETNARJA TRŽIČ
Kdaj ste pričeli z načrtnim zbiranjem domoznanskega gradiva?	Domoznanska zbirka se je ves čas oblikovala sproti, nenačrtno.	z ustanovitvijo Študijske knjižnice l. 1950	2003	po vključitvi v sistem COBISS leta 1996	po ustanovitvi knjižnice kot samostojnega javnega zavoda l. 2000
Katero geografsko območje pokrivata z domoznanskim gradivom?	Gornjesavsko dolino od Rodin do Rateč oz. območje občin Jesenice, Kranjska Gora, Žirovnica	celotno Gorenjsko od Rateč do Žiri, Tuhinjske doline in Šiške	Območje občin Bled, Bohinj in Radovljica	Škofjeloško, to je območje občin Gorenja vas - Poljane, Škofja Loka, Železniki, Žiri	Območje občine Tržič
Ali je zbirka postavljena samostojno?	da, v priročni zbirki	da, v 2. nadstropju Študijskega oddelka	ne, domoznansko gradivo je postavljeno v prostem pristopu med ostalim gradivom	da, v ločenem prostoru	da, v ločenem prostoru
Koliko enot šteje zbirka domoznanskega gradiva?	pribl. 900	pribl. 4.500	pribl. 4.000	pribl. 1000	pribl. 700
Dostopnost za uporabnike	uporaba v čitalnici	uporaba v čitalnici	izposoja na dom	uporaba v čitalnici	uporaba v čitalnici
Ali so podatki o gradivu vnešeni v računalniški katalog?	da, signatura je dz	da, signatura je G - Gorenjska	da, v lokalnega	da, signatura je dz	da, uporabniki lahko najdejo gradivo v rač. katalogu: Tržič not Učila
Kateri so vsebinski kriteriji za postavitev gradiva v domoznansko zbirko?	gradivo je vsebinsko ali z avtorji povezano z Jesenicami ali z Gornjesavsko dolino	gradivo je vsebinsko povezano z Gorenjsko, avtor je Gorenjec, deloma tudi založba	gradivo o krajih z našega območja, znamenitih rojakih, leposlovnih zapisi o naših krajih, avtor je domačin ali pri nas stalno živi	gradivo, ki je vsebinsko povezano s Škofjeloškim ali je od tod avtor	gradivo o Trziču, znamenitih Trzičanih, avtor je Trzičan
	OBČINSKA KNJIŽNICA JESENICE	OSREDNJA KNJIŽNICA KRANJ	KNJIŽNICA A.T. LINHARTA RADOVLJICA	KNJIŽNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA	KNJIŽNICA DR. TONETA PRETNARJA TRŽIČ 2
					monografije, neknjižno in kartografsko gradivo, serijske publikacije

	OBČINSKA KNJIŽNICA JESENICE	OSREDNJA KNJIŽNICA KRANJ	KNJIŽNICA A.T. LINHARTA RADOVLJICA	KNJIZNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA	KNJIŽNICA DR. TONETA PRETNARJA TRŽIČ
Katere zvrsti gradiva zbirate?	monografije, časnike in časopise, glasila, neknjižno gradivo	monografije, časnike in časopise, glasila, rokopise, notno, kartografsko in AV gradivo, drobn tisk, članke	monografije, drobn tisk, neknjižno gradivo	monografije, serijske publ., AV gradivo, notno gradivo, kartografsko gradivo, razglednice, drobn tisk	monografije, neknjižno in kartografsko gradivo, serijske publikacije (vključno s šolskimi, cerkvenimi, društvenimi in tovarniškimi glasili), drobn tisk, gradiva sej Občinskega sveta občine Tržič
Članke iz katerih serijskih publikacij dokumentirate?	ne dokumentiramo člankov	iz zbornikov, Gorenjskega Glasa in ostalih časnikov in časopisov, če je članek vsebinsko ali preko avtorja povezan z Gorenjsko	ne dokumentiramo člankov	ne dokumentiramo člankov	zaenkrat obdelujemo le članke iz Tržiškega vestnika (1952-1961)
Načini pridobivanja domoznanskega gradiva	nakup, dar avtorja ali založbe	nakup, dar, obvezni izvod	nakup, dar avtorja ali založbe	nakup, dar avtorja ali založbe ali drugih posameznikov	nakupi ali darovi
Ali imate zaposlenega bibliotekarja/-ko, ki se ukvarja samo z domoznansko dejavnostjo? Če ne, kdo se ukvarja z domoznanskim gradivom?	Nimamo, izvode za zbirko določamo pri nabavi oz. inventarizaciji.	da, bibliotekarko, ki dokumentira članke in sodeluje pri vseh drugih domoznanskih akcijah	ne, vsi zaposleni	ne, z domoznansko zbirko se ukvarja bibliotekarka, ki inventarizira in katalogizira tudi ostalo knjižnično gradivo	predvidena je zaposlitev knjižničarja

	OBČINSKA KNJIŽNICA JESENICE	OSREDNJA KNJIŽNICA KRANJ	KNJIŽNICA A.T. LINHARTA RADOVLJICA	KNJIZNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA	KNJIŽNICA DR. TONETA PRETNARJA TRŽIČ
Ali imate tudi posebne zbirke domoznanskega gradiva? Katere?	ne	da, Prešerniano (izdaje Prešernovih Poezij in dela o pesniku) ter Starine	ne	da, zbirko Tavčarjevih del in zapuščino dr. Antona Ramovša, ki je še neobdelana	dela dr. Toneta Pretnarja in njegova zbirka polonistike neobdelano
Katere aktivnosti vaše knjižnice so še povezane z domoznanstvom?	razstave gradiva, izdaja publikacij Bibliografije jeseniških avtorjev in Domoznanska zbirka v Občinski knjižnici Jesenice	tematske razstave, izdajanje zbirke Pogledi OKK, literarni večeri in predstavitve knjig na spletni strani OKK, izid zvočne knjige Visoška kronika	ciklus razstav z domoznansko tematiko Moje roke pismu, občasnik za domoznanstvo Linhartovi listi, Domoznanski večeri, bibliografija Bleda*	predstavitve domačih avtorjev, literarni večeri, izdajateljska dejavnost, razstavna dejavnost ni možna zaradi prostorske stike*	literarni večeri s predstavitvijo domačih avtorjev, digitalizacija Tržiškega vestnika
Ali imate pregled nad tem, katero domoznansko gradivo zbirajo drugi zavodi npr. muzeji v vaši občini? Ste kdaj koordinirali svojo dejavnost z njihovo?	sodelovanje z ostalimi zavodi se pričinja, dejavnost do sedaj ni bila koordinirana	pregled imamo, poskusi koordinacije pa so v osemdesetih letih zamrli	vemo, kaj zbirajo Muzeji radovljiške občine in Glasbena šola Radovljica	poznamo zapise o delu muzejske knjižnice in njenih zbirkah, ni koordinacije zbiranja domoznanskega gradiva.	nimamo natančnega pregleda, kaj zbira muzej
Načrti za nadaljnji razvoj domoznanske dejavnosti	Posebne delovne mesta za domoznanstvo še ne načrtujemo, pač pa bo eden od bibliotekarjev ob svojem delu načrtno skrbel tudi za domoz. zbirko.	oživiti koordinacijo zbiranja, obdelave in hranjenja domoz. gradiva z drugimi zavodi in knjižnicami na območju, skupni projekti, digitalizacija določenih zbirk, katalog zbirk na spletu, biografski leksikon Kranja in Gorenjske	izdajanje Linhartovih listov, prireditve, snemanje prireditev,	digitalizacija Loških razgledov, katalog domoznanske zbirke na spletni strani, nadaljevanje izdajanja publikacij iz zbirk Bibliografije pomembnih osebnosti s Škofjeloškega in Ustvarjalci s Škofjeloškega,...	pridobiti čim več gradiva o Pretnarju in njegovih objav

* **Radovljica:** pripravili so tudi naslednje domoznanske študije:

Rezka Šubic Pleničar, Splošne knjižnice na blejskem, bohinjskem in radovljiškem območju v drugi polovici 20. stoletja, Knjižnica A. T. Linhartaradovljica in Ministrstvo za kulturo RS, Radovljica 1999.

Jure Sinobad, Branje, bralna društva, čitalnice in knjižnice 1845-1945, v: Med Jelovico in Karavankami, Radovljiški zbornik 2000, str. 234-247.

Božena Kolman Finžgar, Knjižnice po 2. svetovni vojni, v: Med Jelovico in Karavankami, Radovljiški zbornik 2000, str. 452-457.

* **Škofja Loka:** pripravili so tudi naslednje domoznanske študije:

Knjižnice na škofjeloškem, ur. Ana Florjančič, Škofja Loka, 1995

Ana Florjančič, Starološka župnijska knjižnica, Škofja Loka, 1999
bibliografiji F. Blaznika in F. Planine

Ugotovitve:

- domoznanske zbirke v štirih gorenjskih osrednjih knjižnic nastajajo zadnjih nekaj let, v OKK od leta 1950,
- OKK zbira domoznansko gradivo s področja celotne Gorenjske (tudi tistega dela, ki sicer na spada v območje njenega delovanja, to so občine Kamnik, Komenda, Medvode, Vodice, severni del MO Ljubljana), zato se gradivo deloma podvaja z gradivom v drugih osrednjih knjižnicah,
- domoznanske zbirke so postavljene posebej in dostopne za uporabo v čitalnici, razen v radovljiški knjižnici, kjer je gradivo del temeljne zaloge in se izposoja tudi na dom,
- podatki o gradivu so v vseh knjižnicah vneseni v računalniški katalog,
- zbirke sestavljajo enake zvrsti gradiva po vseh knjižnicah, članke z domoznansko vsebino pa dokumentirajo le v OKK (za celotno območje Gorenjske!), iz Tržiškega vestnika pa še v tržiški knjižnici,
- razen v OKK ostale osrednje knjižnice nimajo zaposlenih bibliotekarjev, ki bi se posebej ukvarjali samo z domoznansko dejavnostjo,
- v vseh knjižnicah so dobro razvite tudi spremljajoče domoznanske dejavnosti: prireditve, na katerih se predstavljajo lokalni ustvarjalci in njihova dela (razstave, literarni večeri ...), publiciranje bibliografij, preglednih domoznanskih člankov, v Radovljici pa časopisa,
- sodelovanje knjižnic z ostalimi zavodi, ki se prav tako ukvarjajo z domoznanstvom – muzeji, arhivi, društvi - , (še) ni koordinirano,
- načrti za nadaljnji razvoj domoznanske dejavnosti so odvisni od financiranja zaposlitve bibliotekarja v posamezni osrednji knjižnici, sicer pa bodo knjižnice še naprej razvijale dosedanje aktivnosti, novo bo predvsem večje sodelovanje med knjižnicami in muzeji pri skupnih projektih ter priprava digitaliziranih vsebin za portal Kamra.

B. DOMOZNANSKE ZBIRKE V DRUGIH ZAVODIH NA GORENJSKEM (MUZEJI, ARHIVI ...)

Statistična regija GORENJSKA obsega občine

BLED
BOHINJ
CERKLJE NA GORENJSKEM
GORENJA VAS – POLJANE
JESENICE
JEZERSKO
MESTNA OBČINA KRANJ
KRANJSKA GORA
NAKLO
PREDDVOR
RADOVLJICA
ŠENČUR
ŠKOFJA LOKA
TRŽIČ
ŽELEZNIKI
ŽIRI
ŽIROVNICA

v upravnih enotah Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič.

1. OBČINA BLED

BLEJSKI GRAD

muzej

<http://www.bled.si/index2.sxp?menu=14&lang=1>

tiskarna

<http://www.manufaktura.org>

SPOMINSKA SOBA MATEMATIKA JOSIPA PLEMLJA

Njegovo življenje in delo je prikazano v spominski sobi na Prešernovi 39 na Bledu.

2. OBČINA BOHINJ

GORENJSKI MUZEJ KRANJ

<http://www.gorenjski-muzej.si/>

PLANŠARSKI MUZEJ

OPLENOVA HIŠA – Muzej bivalne kulture v Bohinju

MUZEJ TOMAŽA GODCA (stalne zbirke: arheološka razstava, usnjarski muzej, mali vojni muzej soške fronte 1915 – 1917, konstituiranje ck kpj, na kratko je predstavljeno tudi življenje nekdanjega lastnika, odličnega športnika in heroja NOB Tomaža Godca.

ZGODOVINA ŽELEZARSTVA - POZABLJENO BOHINJSKO ZLATO – ZASEBNI MUZEJ

V Bohinjski Bistrici na Savski cesti 12 nastaja zasebni muzej Iva Janeza Cundriča z dokazi starodavnega taljenja, ki jih je avtor knjige našel na raznih lokacijah v Bohinju. Poleg tega so razstavljeni produkti iz poskusov taljenja ter razne rekonstrukcije talilnih peči.

<http://www2.arnes.si/~sopjunc/>

ARHEOLOŠKI PARK »AJDOVSKI GRADEC«

- v nastajanju

http://www.bohinj.com/lto/arheoloski_park_ajdovski_gradec_si.html

3. OBČINA CERKLJE NA GORENJSKEM

GRAD STRMOL S PARKOM

Grad hrani bogato zbirko historičnega pohištva, slik in drugih antikvitet.

<http://www.cerklje.si/index.php?id=189#349>

HRIBARJEVA VILA S SPOMINSKO SOBO

Nasproti župnijske cerkve Marije vnebovzete stoji secesijska Hribarjeva vila. Tu je letoval dolgoletni ljubljanski župan I. Hribar. Hribarjeva vila se ne uporablja v turistične namene.

4. OBČINA GORENJA VAS – POLJANE

FOTOMUZEJ VLASTJA v Gorenji vasi

<http://www.obcina-gvp.si/>

Muzej se nahaja v starem župnišču pri Cerkvi sv. Janeza Krstnika v Gorenji vasi. Ustanovil ga je Vlastja Simončič, mednarodni mojster fotografije, v njem pa je postavil na ogled del svoje bogate zbirke (umetniška dela, fotoaparati, filmske kamere ipd.)

5. OBČINA JESENICE

GORNJESAVSKI MUZEJ JESENICE

www.gornjesavskimuzej.si

V okviru stalnih zbirk Gornjesavskega muzeja Jesenice je predstavljena kulturna dediščina s področja zgodovine železarstva, planinstva, kulturne in mestne zgodovine, etnologije gornjesavske regije.

Zbirke:

1. ŽELEZARSKA IN PALEONTOLOŠKA ZBIRKA V RUARDOVI GRAŠČINI na Jesenicah.

V Ruardovi graščini je stalna razstava o zgodovini železarstva in rudarstva ter zbirka okamnelih rastlin in živali z zahodnih Karavank.

2. KOSOVA GRAŠČINA, v kateri so na ogled stalne razstave o okupatorjevem terorju v letih od 1941 do 1945,

o zgodovini delavskega gibanja v 19. in 20. stoletju ter NOB na Jesenicah, v pritličju pa je galerija, kjer se menjavajo likovne in muzejske razstave.

3. ČOPOVA ROJSTNA HIŠA v Žirovnici, kjer je stalna spominska zbirka o življenju in delu Matije Čopa. (za hišo skrbi OŠ Žirovnica)

4. LIZNJEKOVA DOMAČIJA v Kranjski Gori, ki je hkrati etnološki muzej, prostor za stalno razstavo o življenju in delu mladinskega pisatelja Josipa Vandota (1884-1944) in priložnostna galerija.

5. TRIGLAVSKA MUZEJSKA ZBIRKA v Mojstrani, v kateri je skupna predstavitev

planinske zgodovine celotne Slovenije in Triglavskega narodnega parka.

6. OBČINA JEZERSKO

JENKOVA KASARNA

http://www.burjer.si/Jezersko/360Jezersko_a8.html

ETNOLOŠKA ZBIRKA

Zg. Jezersko 132 C, pri Jerebu

Lastništvo: Anton Jereb

Zasebna zbirka, ki nastaja od leta 1965 in je dostopna tudi za javnost.

Zbirka obsega več sto predmetov. Nahaja se v dveh večjih prostorih in nekaj večjih predmetov tudi ob zidu hiše. Polovica eksponatov izhaja z Jezerskega, druga polovica pa izvira iz krajev od Preddvora do Kranja in okolice. O zbirki je bil posnet tudi že dokumentarni film in predvajan na gorenjski televiziji.

Poleg knjižnega gradiva in nekaj starejše periodike, v njej najdemo tudi rokodelsko in drugo orodje, inštrumente, notno gradivo, pohištvo, voz za prevoz čebel ter več vrst kmečkih strojev in podobne opreme.

7. MESTNA OBČINA KRANJ

GORENJSKI MUZEJ KRANJ

<http://www.gorenjski-muzej.si/>

Gorenjski muzej ima več oddelkov, ki se posvečajo različnim zgodovinskim obdobjem in vsebinam proučevanja:

Oddelek za arheologijo

Oddelek za starejšo zgodovino

Oddelek za novejšo zgodovino

Oddelek za sodobnost

Oddelek za kulturno zgodovino

Oddelek za umetnostno zgodovino

Oddelek za etnologijo

Fototeka

Muzejska strokovna knjižnica

.Gorenjski muzej deluje na naslednjih lokacijah:

- GRAD KHISLSTEIN,
- MESTNA HIŠA

s Stebriščno dvorano, ki služi kot razstavni prostor za občasne muzejske in likovne razstave in Renesansno dvorano ter tremi stalnimi zbirkami:

dela akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja (1893-1970),
arheološka razstava Železna nit in
etnološka razstava Ljudska umetnost na Gorenjskem,

- PREŠERNOVA HIŠA s stalno razstavo o življenju in delu pesnika Franceta Prešerna, saj je v njej pesnik prebival v času od jeseni 1846 do smrti. Z avtentičnim pohištvom sta opremljeni pesnikova spalnica in advokatska pisarna.

V pritličju Prešernove hiše je Galerija Prešernovih nagrajencev.

Na severni strani župnijske cerkve v Kranju so 1981 odprli

- ARHEOLOŠKI SPOMENIK,

kjer je v podzemnem prostoru v sliki in fotografiji na ogled v časovnem zaporedju predstavljeno gradivo, ki so ga izkopali med arheološkim izkopavanjem staroslovanskega grobišča v Kranju.

ODDELKI GORENJSKEGA MUZEJA V KRANJU S SVOJIMI ZBIRKAMI:

Oddelek za arheologijo

Arheološka zbirka hrani gradivo iz mlajše kamene in zgodnje bakrene (Drulovka pri Kranju), starejše železne (Kranj, Bohinjski kot, Tupaliče pri Preddvoru), rimske dobe (Bobovek pri Kranju, Rodine pri Radovljici, Ajdna nad Potoki, Khislstein v Kranju), časa preseljevanja ljudstev (Sv. Lovrenc in Gradišče nad Bašljem) ter naselitve Slovanov (Farna cerkev in Križišče Iskra v Kranju, Blejski grad)

Oddelek za starejšo zgodovino

Oddelek za starejšo zgodovino zbira in ohranja gradivo premične kulturne dediščine, ki govori o zgodovini Gorenjske v preteklih stoletjih.

Hranijo tudi zbirke meščanskih oblačil, pohištva in posodja ter zbirko medalj.

Bogata je tudi zbirka razglednic gorenjskih krajev ter planinskih razglednic, ki sega v čas od 80. let 19. stoletja do druge svetovne vojne ter zbirka starih fotografij. V numizmatični zbirki najdemo Kovance in bankovce iz časa Avstro-Ogrske do današnjih dni. Hranijo tudi listine in dokumente lokalnih institucij, društev in obrtnikov ter zbirko drobnega tiska.

Oddelek za novejšo zgodovino

V okviru oddelka za novejšo zgodovino hranimo predmete, ki se nanašajo na politično in vojaško zgodovino Gorenjske, še posebej za čas druge svetovne vojne. Posebej naj izpostavimo zbirke različnega orožja in vojaške opreme, medalj in odlikovanj. Iz časa druge svetovne vojne je obsežno tudi arhivsko gradivo - zaporniške knjige iz Begunj in zaporniška knjiga iz Goričan, nemški arhiv, zbirka plakatov, spominsko gradivo, nemški in kasneje domobranski časopis ter različno partizansko časopisje, brošure in propagandni material.

V kapelici Marije Pomagaj na Brezjah je na ogled zbirka votivov, muzej pa sodeluje tudi sodeluje pri ustanavljanju Franciškanskega Marijanskega centra.

Oddelek za sodobnost

V zadnjih desetletjih je pomembna dejavnost muzeja usmerjena k zbiranju muzejskega gradiva, ki označuje življenje v današnjem času.

Tako sproti dokumentirajo dogajanje na Gorenjskem, zbirajo fotografsko dokumentacijo ter drobni tisk (plakati, prospekti, letaki, vstopnice, razglednice,...), ki je najhitreje izginjajoče gradivo, vendar zelo značilno za čas v katerem nastaja.

Oddelek za kulturno zgodovino

Najpomembnejši del zbirke kulturno zgodovinskega oddelka predstavlja [Prešernov spominski muzej](#). Poleg predmetov in dokumentov, ki so del stalne zbirke, hranijo tudi različne slike, kipe, grafike, risbe, reliefe, pohištvo, notranjo opremo, knjige, različne tiske, avdio in video gradivo ter drobn tisk. Vsako leto prirejajo občasne razstave, ki zajemajo literarnozgodovinsko, kulturnozgodovinsko in likovno področje. Že tradicionalna pa je vsakoletna razstava '[Prešernovi nagrajenci](#)' ob 8. februarju.

Drugi del dejavnosti predstavlja gradivo, ki obravnava kulturno zgodovino Gorenjske v širšem pomenu. Hranijo zbirke notranje opreme, pohištva, okovja, posodja, svetil, tehničnih predmetov, ur, tekstila, čipk, gostilniške opreme ter orožja.

Oddelek za umetnostno zgodovino

Umetnostno zgodovinska zbirka obsega številna kiparska in slikarska dela mojstrov od 15. do 18. stoletja, dela Leopolda Layerja (1752-1828) in njegovega nasledstva in realistov 19. stoletja. Obsežna je zbirka del moderne slovenske umetnosti, kjer najdemo tudi dela gorenjskih likovnih ustvarjalcev in likovnih ustvarjalcev – Prešernovih nagrajencev. Dokaj popoln je prikaz sodobnih likovnih prizadevanj na Gorenjskem. Zbirka del kiparja Lojzeta Dolinarja (1893-1970), ki jo hrani muzej, je na ogled v [Galeriji Lojzeta Dolinarja](#) v [Mestni hiši](#) v Kranju.

V okviru muzeja deluje tudi **Kabinet slovenske fotografije**, ki je z darili, volili in odkupi pridobil številna pomembna dela fotografskih mojstrov 20. stoletja, še posebej pa je obsežna zbirka fotografij Janka Skerlepa.

Oddelek za etnologijo

Etnološko zbirko sestavlja več skupin predmetov iz različnih področij udejstvovanja gorenjskega človeka v preteklosti, še posebej kmetijstva, planšarstva, obrti, trgovine, gostilničarstva, prometa, stavbarstva in notranje opreme, noše ter ljudske umetnosti. Večinoma pričajo o načinu življenja Gorenjcev v 19. in 20. stoletju, predmetov iz zgodnejših stoletij pa je dosti manj.

Del tega gradiva je razstavljenega na postavitvi [Ljudska umetnost na Gorenjskem](#) v [Mestni hiši v Kranju](#).

Pod okrilje oddelka za etnologijo spadata tudi Oplenova hiša pod Studorjem in Planšarski muzej v Stari Fužini.

Fototeka Gorenjskega muzeja v Kranju

Vzporedno s fotolaboratorijem, ki deluje za potrebe Gorenjskega muzeja je nastala tudi muzejska fototeka, ki sistematično ureja zbrano fotografsko gradivo. Zaradi naraščajočega števila fotografij in njihove računalniške obdelave se uvaja enotna ureditev po krajevnih in tematskih sklopih. Gorenjski muzej je prevzel fotografsko dokumentacijo časopisnega podjetja Gorenjski glas ter gradivo občinskega INDOK centra. Fotografij, negativov ter dia posnetkov je v fototeki preko 200.000. Fotografsko gradivo, ki je bilo zbrano na celotnem območju Gorenjske, je na voljo zunanjim uporabnikom.

Strokovna knjižnica Gorenjskega muzeja v Kranju

Muzejska strokovna knjižnica predstavlja dragocen pripomoček za raziskovalno delo vseh muzejskih strok in dejavnosti. Nastala je z nakupi, darovi in zamenjavi muzejskih publikacij. V knjižnici se vodi bibliografija muzejskih delavcev in dokumentacija o muzejskih in galerijskih razstavah ter publikacijah.

ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENIJE, OBMOČNA ENOTA KRANJ

www.zvkds-slo.si

Leta 1963 je bil v Kranju ustanovljen Zavod za spomeniško varstvo, ki se je po letu 1981 preimenoval v Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Kranju. Deluje na območju šestih upravnih enot: Kranj, Radovljica, Tržič, Jesenice, Domžale in Kamnik in deluje za šestnajst gorenjskih občin. Zavod opravlja strokovne naloge, ko proučuje, dokumentira nepremične spomenike in znamenitosti, načrtuje vzdrževalna dela, spremlja restavratorske dejavnosti in upravlja nepremične spomenike in znamenitosti.

ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA, ENOTA V KRANJU

<http://www.zal-lj.si/Enote/eKR.htm>

Enota za Gorenjsko je začela poslovati v Kranju 1. oktobra 1973. Opravlja strokovne naloge, ki se nanašajo na arhivsko in dokumentarno gradivo, nastalo pri delu pravnih in fizičnih oseb na območju upravnih enot: Jesenice, Kranj, Radovljica in Tržič. Z ustanovitvijo Enote za Gorenjsko se je začelo sistematično strokovno delo z arhivskim gradivom na območju osrednje in severozahodne Gorenjske: vrednotenje in prevzemanje ohranjenega upravnega arhivskega gradiva, nastalega v obdobju do leta 1945, obsežnih fondov ukinjenih okrajnih ljudskih odborov, občinskih in krajevnih upravnih organov do leta 1955 oziroma do srede šestdesetih let ter arhivsko gradivo nekaterih šol, denarnih zavodov, društev, sodišč, zbornic, zadrug, gospodarskih podjetij in zasebnikov. Enota hrani prek 340 fondov oziroma okoli 1.700 tekočih metrov arhivskega gradiva od leta 1590 dalje.

ZASEBNA ZBIRKA MILANA BAJŽLJA

Zbirka nastaja od leta 1998 in je dostopna za javnost po dogovoru oziroma vsak dan. V zbirki prevladuje orodje in oprema (100 kom), knjige in časopisi (skupaj 170 izv.), fotografije in prevozna sredstva, stroji, nekaj pa je tudi pohištva, orožja in vojaške opreme in drugega materiala. Skupaj sestavlja zbirko 369 predmetov.

8. OBČINA KRANJSKA GORA

LIZNJEKOVA DOMAČIJA v Kranjski Gori,

http://www.burger.si/MuzejiInGalerije/GornjesavskiMuzejJesenice/LiznjekovaDomacija/LiznjekovaDomacija_Uvod.html

ki je hkrati

etnološki muzej,

prostor za stalno razstavo o življenju in delu mladinskega pisatelja Josipa Vandota (1884-1944) in priložnostna galerija.

www.gornjesavskimuzej.si

TRIGLAVSKA MUZEJSKA ZBIRKA v Mojstrani, v kateri je skupna predstavitev planinske zgodovine celotne Slovenije in Triglavskega narodnega parka.

www.gornjesavskimuzej.si

- Soba Triglavskega narodnega parka
- Prvi pristopi na Triglav in delovanje tujih planinskih društev pri nas
- Ustanovitev in delovanje slovenskega planinskega društva, Jakob Aljaž
- Gorsko vodništvo
- Turistovski klub Skala

- Delovanje gorenjskih podružnic SPD
- Gorska reševalna služba

9. OBČINA NAKLO

DUPLJANSKA GRAŠČINA

V Sp. Dupljah stoji graščina, ki so jo na tem mestu zgradili že v 13. stoletju *Dupljanski vitezi*. Skozi stoletja je večkrat zamenjala lastnika. Iz 17. stoletja je v njej ohranjen Valvazorjev bakrorez graščine. Leta 1759 je umrl zadnji pomembni lastnik in takrat so popisali vse prostore in tako zapustili dokument, kako je bila zgrajena...

V razpadajočem stanju jo je odkrila družina Mavser in jo po zgodovinskih virih tudi obnovila. Mavserjevi imajo v njej galerijo in muzejski kotiček...

<http://www.naklo.si/default.sxp?pageid=496&parent=0|470&lang=1&webproj=2>

VOGVARJEVA HIŠA

Čez dvesto let stara stanovanjska stavba z gospodarskim poslopjem se je ohranila skoraj nespremenjena. Danes je last krajevne skupnosti Duplje. Leta 1985 je bila razglašena za kulturno-zgodovinski spomenik. V njej je danes etnografski muzej.

V kamri Vogvarjeve hiše je prikazana preprosta čevljarska delavnica, ki pa je tako dobro opremljena, da bi bilo mogoče v njej še danes narediti čevlje ali škornje.

V muzeju je prikazan postopek izdelave čevlja od polizdelka do končanega čevlja. Vidimo lahko tudi velik čevljarski šivalni stroj.

<http://www.naklo.si/default.sxp?pageid=501&parent=0|470&lang=1&webproj=2>

10. OBČINA PREDDVOR

<http://www.preddvor.si/podatki/Kultura.htm>

ROJSTNA HIŠA MATIJE VALJAVCA NA SREDNJI BELI

Rojstna hiša Matije Valjavca na Srednji beli pri Preddvoru. Na hiši je vzidana spominska plošča, ki so jo ob 60-letnici njegovega rojstva postavili vaščani. Matija Valjavec Kračmanov je bil pesnik, zbiralec narodnega blaga in jezikoslovec.

MUZEJ STARIN – ZASEBNA ZBIRKA ROKA VALJAVCA

Zbirka starin Roka Valjavca obsega veliko predmetov starih obrti in tudi drugih predmetov častitljive starosti. Ogledati si je mogoče sobo, kjer hrani predvsem nabožne predmete, na podstrehi pa je razstavljeno kmečko orožje in predmeti starih obrti. Ogled zbirke je možen kadarkoli po dogovoru z lastnikom. Zbirka je na ogled v vasi Tupaliče.

KOVAŠKI MUZEJ

http://www.preddvor.si/Foto_album/Kovaski_muzej.html

11. OBČINA RADOVLJICA

MUZEJI RADOVLJIŠKE OBČINE

<http://www.muzeji-radovljica.si/>

Muzeji radovljiške občine so zavod, ki združuje pet muzejskih enot:

- MESTNI MUZEJ V RADOVLJICI
- GALERIJA ŠIVČEVA HIŠA V RADOVLJICI

Galerija Šivčeva hiša ima dve enoti:

galerijo, v kateri se letno zvrsti do deset razstav domačih in tujih likovnih ustvarjalcev in stalno postavitev zbirke otroških in mladinskih ilustracij. Ta dela si je od začetka junija 2003 mogoče ogledati na stalni razstavi.

- MUZEJ TALCEV V BEGUNJAH NA GORENJSKEM

Lastniki mogočne graščine (Katzenstein) so bili v preteklosti številni zemljiški gospodarji. V letih 1941-45 je bilo v njih zaprtih več kot 12 000 ljudi, med njimi tudi otroci. Del nekdanjih jetniških celic v prizidku h graščini je preurejen v spominski muzej.

- ČEBELARSKI MUZEJ V RADOVLJICI

Čebelarški muzej predstavlja bogato tradicijo slovenskega čebelarstva, ki je bilo v 18. in 19. stoletju pomembna kmetijska panoga.

Tehniški del muzeja prikazuje najbolj tipična bivališča čebel in čebelarstvo orodje, biološka soba življenje in delo avtohtone čebele kranjska sivka (*apis mellifera carnica*), likovni del pa posebnost slovenske ljudske kulture - poslikane panjske končnice.

- KOVAŠKI MUZEJ V KROPI

Tehničnozgodovinski razvoj obdelave železa od rude do žebnja, gospodarske, socialne, demografske in kulturne razmere v Kropi in sosednjih železarskih krajih od 15. stoletja do propada fužin v 19. in razvoj ročnega žebjarstva v 20. stoletju prikazuje Kovaški muzej. V njem so posebna muzejska zbirka tudi umetniško kovani železni izdelki mojstra Jožeta Bertona. V bližini je Slovenska peš, tehniški spomenik iz 13. stoletja.

- GALERIJA KAMEN

Galerija Kamen razstavlja dela okoliških likovnikov ter izdelke domače in umetne obrti iz različnih slovenskih pokrajin. Tu najdete številne zanimive predmete, značilne za Radovljico.

MUZEJ SONČNA PESEM v samostanu na Brezjah.

V prvem delu je razstava votivov, v drugem predstavitev vasi Brezje in spomin na obisk svetega očeta Janeza Pavla II. na Brezjah leta 1996, v tretjem je mednarodna razstava jaslic.

<http://www.brezje.si/samostan/Publikacije/Informativni%20list/2003/03-2003/muzej.htm>

12. OBČINA ŠENČUR

MUZEJ ŠENČUR

Občina Šenčur je v letu 2000 adaptirala starejšo zgradbo v centru Šenčurju in njej aprila 2001 v času občinskega praznika odprla **Muzej Občine Šenčur**.

<http://www.sencur.si/muzej.asp>

13. OBČINA ŠKOFJA LOKA

LOŠKI MUZEJ

<http://www2.arnes.si/~krlmuz1s/>

Loški muzej je pokrajinskega tipa in splošnega značaja, ki je usmerjen predvsem na zbiranje gradiva z ozemlja nekdanjega loškega gospostva pod oblastjo škofov iz bavarskega Freisinga. Danes je to ozemlje občin Škofja Loka, Gorenja vas - Poljane, Železniki in Žiri.

Zbirke:

- arheološka
- zgodovinska
- kulturnozgodovinska
- umetnostna
- etnološka
- prirodoslovna.

MUZEJ POŠTE IN TELEKOMUNIKACIJ ŠKOFJA LOKA

Muzej pošte in telekomunikacij deluje kot dislocirana enota Tehniškega muzeja Slovenije v prostorih Starološkega ali Strahlovega gradu. Sestavljajo tri osnovne zbirke:

- zgodovina pošte
- telekomunikacije (podzbirke: telegrafija, induktorski telefoni, avtomatska telefonija, prenosni sistemi, radiotelegrafija in radiofonija)
- filatelija

<http://tms.pfmb.uni-mb.si/si/vodnik/skofjaloka/zbirke/index.html>

NACETOVA HIŠA, DOMAČIJA IN MUZEJ DRUŽINE POLENEC

Nacetovo hišo je kot ohranjen etnografski spomenik slovenske kmečke stavbne zapuščine v svoji mapi opazil že arhitekt Albert Sič leta 1923. Mnogo kasneje, leta 1950, so hišo zaščitili kot pomemben kulturnozgodovinski spomenik, v današnjih časih pa Nacetova hiša prehaja v muzej in spomenik slovenske kulturne dediščine državnega pomena.

<http://www.nacetovahisa.com/>

ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA, ENOTA V ŠKOFJI LOKI

<http://www.zal-lj.si/enote/eskl.htm>

Zgodovinski arhiv Ljubljana je leta 1973 v Škofji Loki organiziral svoj oddelek, pozneje pa samostojno enoto. Pokriva območje upravne enote Škofja Loka z novimi občinami Gorenja vas-Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri. Enota hrani prek 350 fondov oziroma okoli 570 tekočih metrov arhivskega gradiva od leta 1522 dalje, na mikrofilmih pa tudi starejše gradivo iz Münchenskih arhivov.

14. OBČINA TRŽIČ

TRŽIŠKI MUZEJ

<http://www.trziski-muzej.si/si.htm>

Tržiški muzej deluje na več lokacijah:

- Pollakova kajža

- Kurnikova spominska hiša
- galerija Ferda Mayerja
- partizanska tiskarna Kokrškega odreda (nad Dovžanovo sotesko)
- spominska soba internirancev podružnice koncentracijskega taborišča Mathausen v Podljubelju

V okviru Tržiškega muzeja delujejo štiri kustodiat s svojimi zbirkami:

- KUSTODIAT ZA ETNOLOŠKO DEDIŠČINO (čevljarska zbirka, usnjarska zbirka, kolarska zbirka, tekstilna zbirka, oglarska zbirka, lesna zbirka, lokalna etnografska zbirka),
- KUSTODIAT ZA LOKALNO SPLOŠNO IN KULTURNO ZGODOVINO (zbirka lokalne splošne zgodovine, zbirka lokalne kulturne zgodovine, zbirka osebnih in družinskih fondov Tržičanov, numizmatična zbirka)
- KUSTODIAT ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO (stalna galerijska zbirka),
- KUSTODIAT ZA MUZEJSKO DOKUMENTACIJO IN SPECIALNO KNJIŽNICO.

Dokumentacija obsega: dokumentacijo o muzejskih predmetih, fototeko, arhiv, avdiovizualno gradivo, slikovno gradivo, dokumentacijo o razstavnih dejavnosti in prireditvah, dokumentacijo o pedagoški dejavnosti, terenske zapiske in register premične dediščine (v pripravi).

Specialno knjižnico Tržiškega muzeja predstavljajo:

- zbirka priročne literature (slovarji, leksikoni, priročniki, enciklopedije, ...),
- zbirka strokovne literature za področja muzeologije, etnologije, zgodovine, umetnostne zgodovine in strokovnih področij, ki jih pokriva muzej s svojimi zbirkami,
- strokovna periodika,
- domoznanska zbirka,
- knjižni eksponati (Bornova knjižnica, zapuščina...),
- neknjižno gradivo (rokopisi, hemeroteka, drobni tisk).

RAZSTAVNO – IZOBRAŽEVALNO SREDIŠČE DOVŽANOVA SOTESKA

MUZEJ LOVCI NA MAMUTE TRŽIČ – stalna zbirka

www.homogea.org

<http://www2.arnes.si/~sopsosre/Mamuti/mindex.htm>

Občina Tržič je ob pomoči programa Phare v projektu Dovžanova soteska v bivši osnovni šoli v Dolini uredila Razstavno–izobraževalno središče Dovžanova soteska. Povod za ustanovitev centra je Dovžanova soteska in njeno bogastvo kamnin in okamnin. Geoloških in paleontoloških posebnosti je toliko, da je na območju soteske šest opazovalnih točk Slovenske geološke poti.

Ena od zbirk prikazuje okamnine, najdene na področju Slovenije iz srednjega in mlajšega zemeljskega veka.

V drugi zbirki pa so predstavljene značilne kamnine iz Dovžanove soteske. Poleg kamnin so predstavljeni lepi primerki okamnin, ki se nahajajo v kamninah v Dovžanovi soteski. Najmlajše kamnine so stare okrog 250 mio let, najstarejše pa 300 mio let.

ŠENTANSKI RUDNIK

Nekdanji rudnik živega srebra v zaselku Lajb v Podljubeljski dolini.

http://www.trzic.si/turizem_znamenitosti.asp?ID=3

FUŽINA GERMOVKA – STARO MESTNO JEDRO TRŽIČA

V fužini Germovki je ohranjen del vodnih naprav, ki so jih uporabljali pri izdelavi »črnjave«, to so lopate, vile in podobno kmečko orodje.

http://www.trzic.si/turizem_znamenitosti.asp#germovka

15. OBČINA ŽELEZNIKI

MUZEJ ŽELEZNIKI

<http://www.zelezniki.si/html/Muzej.htm>

Muzej Železniki je tehnično – domoznanski muzej železarstva, spremljajočih dejavnosti in dejavnosti, nastalih po propadu železarstva.

Zbira, hrani in predstavlja eksponate in drugo gradivo iz zgodovine Selške doline.

Še vedno ni v celoti popisan, nekateri podatki so samo približno ocenjeni.

V muzeju je predstavljena celotna zgodovina železarstva, fužinarstva in spremljajočih obrti, od sodarstva, oglarstva, furmanstva, čipkarstva, društvene dejavnosti v preteklosti idr.

16. OBČINA ŽIRI

MUZEJ ŽIRI

V muzeju so zbrane zbirke: čipkarstva, slikarstva, kiparstva in o dogodkih med drugo svetovno vojno.

<http://www.lto-blegos.si/slo/clanidetajl.asp?clanID=363&jezik=1>

17. OBČINA ŽIROVNICA

POT KULTURNE DEDIŠČINE

www.zirovnica.si/dediscina.php?kaz=1036&vsebina=293#

JALNOVA LITERARNA ZAPUŠČINA

Rodine 10, 4274 Žirovnica (Rojstna hiša Janeza Jalna)

Lastništvo: Janez Mulej

Rojstna hiša Janeza Jalna je na ogled za javnost od leta 1997.

V njej hranijo 681 eksponatov, med njimi 440 knjižnega gradiva in časopisov, 200 fotografij, negative in 1 filmski trak, poleg tega pa še pohištvo, tekstilne izdelke in manjšo zbirko rastlin in živali.

PREŠERNOVA ROJSTNA HIŠA

<http://www.burger.si/MuzejiInGalerije/GorenjskiMuzejKranj/muzej.html>

C . DOMOZNANSKE ZBIRKE V ŠOLSKIH KNJIŽNICAH NA GORENJSKEM

Vprašalnike za popis domoznanskih zbirk smo poslali na naslove štiriintridesetih osnovnih, štirinajstih srednjih šol in na naslova Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem na Bledu ter Fakultete za organizacijske vede v Kranju. Osnova za popis je bil seznam šol, objavljen na spletni strani OE Zavoda za šolstvo RS .

Odgovore oziroma izpolnjene vprašalnike smo prejeli iz osmih šol:

1. OŠ Poljane
2. OŠ Žiri
3. OŠ Prežihov Voranc Jesenice
4. OŠ Cvetka Golarja Škofja Loka
5. OŠ prof. dr. Josipa Plemlja Bled
6. OŠ Stražišče Kranj
7. Ekonomska šola Kranj
8. FOV Kranj

1. Osnovna šola Poljane

Na šoli hranijo raziskovalno nalogo z naslovom: Kulturno društvo Poljane. Izdelali so jo učenci šestega in sedmega razreda v šolskem letu 1997/98.

Raziskovalna naloga predstavi najprej vas Poljane, dr. Ivana Tavčarja, KUD Ivana Tavčarja Poljane in pregled dogajanj v društvu od leta 1970 do leta 1993. Na koncu so dodani še intervjuji z nekaterimi amaterskimi igralci.

2. Iz **Osnovne šole Žiri** so nam pisali, da so pri njih nastale naslednje raziskovalne naloge z domoznansko vsebino:

- Prehrana na stičišču treh slovenskih pokrajin
- Štirideset let šolskega športnega društva Tabor
- Tako smo se zdravili v Žireh
- Delovanje nekaterih društev v Žireh
- 90 let čipkarske šole v Žireh
- Vezi med ljudmi.

3. OŠ Prežihovega Voranca Jesenice

Na jeseniški osnovni šoli so izdelali 9 raziskovalnih nalog, ki so zanimive zaradi domoznanske vsebine:

- Muzejski vlak in njegova vloga pri razvoju turizma
- Hoteli na Jesenicah
- Iz družinskega arhiva (preteklost treh zanimivih družin)
- Priseljenci med nami – vojne sirote na Jesenicah
- Tako smo se zdravili pri nas (začetki in zgodovina bolnice na Jesenicah, reševalne postaje, obolenja)
- Društva na Slovenskem: Planinsko društvo Javornik – Koroška Bela
- Kako so stanovali naši predniki: barakarji
- Promet in trgovina na Slovenskem v preteklosti: včasih kašta, danes Mercator

- Tehnološke novosti spreminjajo življenje: dajmo, malo se zabavajmo (zabava skozi čas)

4. OŠ Cvetka Golarja Škofja Loka

V zbirki raziskovalnih nalog OŠ Cvetka Golarja v Škofji Loki se nahaja 16 raziskovalnih nalog, ki obravnavajo domoznansko tematiko, z naslednjimi naslovi:

- 10 let likovnih in drugih pomembnejših razstav na OŠ Cvetka Golarja, 1993
- 22. april: dan Zemlje, 1996
- Cvetka Golarja pot, 2004
- Dan Zemlje, 1998
- Divja odlagališča v naši krajevni skupnosti, 1999
- Domače obrti, 1983
- Marijan Tavčar: prevajalec, 1990
- Mlini na Slovenskem, 1981
- Močvirje, 1998
- Navadna marjetica, 2002
- Spoznavajmo ajdo, 1981
- Španov gradiček in njegov gradiček, 1999
- Vodnjaki in mlin v Retečah, 2001
- Vozi me vlak, 2004
- Bog ne daj, da bi crknu vlak, 1995
- Mlaka, 1980

5. Z **Osnovne šole prof. dr. Josipa Plemlja na Bledu** so nam poslali po en izvod njihovih domoznanskih raziskovalnih nalog, ki nosijo naslove:

- Za naš boljši turistični jutri je potrebno tudi kaj narediti
- Škrat Blejko vas vabi
- Slovenija, dežela dobrot. Obudimo Riklijeve jedi za zdravje
- Pridite k nam na počitnice. Zimska pravljica na Bledu
- Ohranimo preteklost – stopimo v prihodnost. Naj kočija popelje nas...
- Gostoljubje – nasmeš turizma. Naj na Bledu med ljudmi prijaznost zažari...
- Napeljite vodo na turistični mlin. Naša kapljica za življenje reke

6. Na **Osnovni šoli Stražišče v Kranju** so doslej izdelali enajst raziskovalnih nalog z naslednjimi naslovi domoznanske vsebine:

1. Pomniki naše preteklosti (Znamenja, spomeniki, plošče in obeležja v Stražišču)
2. Učne poti po Stražišču (4 zgibanke, ki vodijo po poteh znamenj, spomenikov in obeležij v Stražišču)
3. Dimež – naš Robin Hood? (raziskovalna naloga zemljepisnega krožka)
4. Družabno življenje v Stražišču (od začetka 20. stoletja do 2. sv. vojne)
5. Tako so se igrali (Otroške igre v Stražišču v začetku 20. stoletja)

6. Prehrana naših babic
 7. Od fruštka do vičerje (ali o prehrabnenih navadah babic in dedkov v Stražišču)
 8. Prospekcijska novih potencialnih nahajališč fosilov in mineralov v okolici Crngroba
 9. Močvirja v okolici Stražišča pri Kranju
 10. Dediščina vsakdanjnikov in praznikov (Projektna razstava likovnih del učencev OŠ Stražišče)
 11. Od novca do slovenskega tolarja z matematičnimi denarnimi orehi
7. Na **Ekonomski šoli v Kranju** so mladi raziskovalci zelo dejavni, kar kaže veliko število raziskovalnih nalog z domoznansko tematiko, ki jih zato navajamo v tematskih sklopih. Hranijo jih v šolski knjižnici.

Etnologija

- Zgodovina in način izdelave gorenjske narodne noše
- Luč v vodo v Železnikih
- Godlarji
- Teden mladih v Kranju
- Boltovo kopišče
- Čipkarstvo
- Pustni običaji na Gorenjskem
- Prazniki in praznovanja nekoč in danes
- Prazniki in praznovanja
- Slovenske narodne noše
- Škrl pokrivat
- Katoliški in pravoslavni božič

Zgodovina

- Prešernov gaj
- Gorenjci pod tujo zastavo
- Dominikanski samostan Velesovo (v Adergasu)
- Škofja Loka – Krancelj in Stari grad
- Zgodovina železarstva v Trziču
- Poznavanje domačega kraja (Šenčur, Besnica)
- Rodovnik družine Kovačič in Marn
- Začetki delovanja gasilskih društev v Žireh
- Gorenjski glas skozi čas
- Grb Kranja
- Zgodovina gradu Brdo
- Protiturški tabor v Podbrezjah
- Utrinki Loškega samostana
- Papirmanova domačija
- Ko se Venerina pot ustavi v Škofji Loki
- Grad Turn
- Protiturški tabori na Gorenjskem
- Bolezen norih krav in zmanjšanje prodaje mesa v gorenjskih mesnicah
- Dolinar in njegov Kranj

Geografija

- Boj za obstanek kmetije Dolenc
- Kanjon reke Kokre
- Geografski oris kmetije »Pr' Knavs«

- Razvoj cestnega, železniškega in letalskega prometa na Gorenjskem v zadnjih desetih letih
- Pogostost megle na Gorenjskem
- Velika planina
- Letališče Brnik
- Urbanizacija vaškega naselja »Senica«
- Ugotavljanje padavin na meteorološki postaji v kraju Lučine nad Gorenjo vasjo

Biologija

- Oskrba s pitno vodo v Kranju
- Jezeri Črnava

Ekonomija

- Oglaševanje v Ljubljanski kotlini
- Razvoj industrije na Gorenjskem
- Oglaševanje v Poljanski dolini
- Analiza konkurence med gostinskimi lokali v centru Kranja
- Sejemska tradicija v Kranju
- Konkurenca med zavarovalnicami v Škofji Loki

Turizem

- Turizem v Kranju
- Rekreativsko – turistične točke v okolici Kranja
- Vpliv omejevanja odpiralnega časa trgovin na turizem na Bledu
- Hotel Lek in Kranjska Gora
- Razvoj kampa Šobec

Sociologija

- Kriminal na Gorenjskem
- Brezposelnost v Kranju
- Problem zaposlovanja mladih na Gorenjskem

Umetnost

- Plečnikova dela v Kranju

Slovenščina

- Vodnik po Prešernovem Kranju
- Leopold Suhodolčan

8. S **Fakultete za organizacijske vede v Kranju** so nam odgovorili, da pri njih ne raziskovalnih ali seminarskih nalog na temo domoznanstva nimajo.

Č. DOMOZNANSKE ZBIRKE V DRUŠTVIH

Vprašalnike za popis domoznanskih zbirk smo poslali na naslove 435 društev, ki so bila spomladi 2004 uvrščena v register društev, ki ga vodijo na UE Kranj.

Odziv društev je bil približno 10-odstoten, saj smo prejeli odgovore oziroma izpolnjene vprašalnike od 39 društev:

1. Društvo za pomoč ženskam in otrokom žrtvam nasilja Varna hiša
2. Športno kulturno društvo Max
3. Zveza kulturnih organizacij Kranj
4. Kulturno umetniško društvo Nor Kranj
5. Kulturno umetniško društvo Kranj
6. Kulturno društvo Predoslje
7. Umetniško društvo Bonsai
8. Komorni zbor De profundis Kranj
9. DPD Svoboda
10. Likovno društvo Kranj
11. Fotografsko društvo Janez Puhar Kranj
12. Strelno društvo Predoslje
13. Lovska družina Sorško polje
14. Ribiška družina Kranj
15. Čebelarsko društvo Besnica
16. Gobarsko društvo Kranj
17. Športno društvo Elektro Gorenjska
18. Vodnokošarkarski klub Kranj
19. Karate klub Kranj
20. Telemark klub Kranj
21. Avto moto društvo Kranj
22. Motoklub Raubritter
23. Citroen klub Slovenije

24. Društvo upokojencev Predoslje
25. Društvo upokojencev Kranj
26. Pokrajinska zveza društev upokojencev Slovenije
27. Prostovoljno gasilsko društvo Jošt
28. Prostovoljno gasilsko društvo Primskovo, Kranj
29. Društvo učiteljev tehničnega pouka Gorenjske
30. Zveza društev za tehnično kulturo Kranj
31. Združenje mobiliziranih Gorenjcev v redno nemško vojsko v času 1943 –1945
32. Društvo računovodskih in finančnih delavcev
33. Območno združenje Rdečega križa Kranj
34. Klub prijateljev mladine Marindolus Kranj
35. Društvo »Mladi za Kranj«
36. Društvo diabetikov Kranj
37. Turistično društvo Jezersko
38. Magic Art Fantasy
39. Društvo Avris

Veliko poslanih vprašalnikov se je vrnilo, ker ni prispelo do naslovnika, ker je društvo bodisi spremenilo naslov ali pa ne obstaja več.

Med odgovori na vprašalnik je največ odgovorov kulturnih in sorodnih društev, po deležu sledijo športna in podobna društva in organizacije, gasilska, upokojenska ter različna druga društva, ki združujejo posamezne skupine ljudi.

Sedem društev je odgovorilo, da nimajo nobenih zbirk oziroma ne hranijo nikakršnega gradiva domoznanskega pomena in vsebine.

V devetindvajsetih društvih hranijo slikovno, fotografsko ali drugo neknjižno gradivo, strokovno literaturo, priznanja, pokale ipd., ki prikazujejo in se navezujejo na dejavnosti društev in njihove dosežke v preteklosti. Razen v treh primerih so ti predmeti, gradivo ali zbirke dostopne za ogled tudi širšemu krogu zainteresiranih.

Društvo učiteljev tehničnega pouka navaja, da je vse gradivo, ki prikazuje delovanje društva, dostopno v elektronski obliki.

Prostovoljno gasilsko društvo Primskovo Kranj in Fotografsko društvo Janez Puhar Kranj hranita precej bogato zbirko gradiva, ki je po njihovi oceni zanimivo tudi z domoznanskega vidika, vendar bi ga bilo treba še smiselno urediti in popisati. To bi bilo tudi v interesu obeh društev.

D. SPECIALNE KNJIŽNICE NA GORENJSKEM

www.sspk.info/

JESENICE

Slovenske Železarne – Acroni d.o.o. / Strokovna knjižnica

<http://www.sspk.info/Jesenice.htm>

TRŽIČ

Tržiški muzej / Specialna knjižnica

<http://www.sspk.info/Trzic.htm>

GOLNIK

Bolnišnica Golnik – Klinični oddelek za pljučne bolezni in alergijo Golnik / Knjižnica

<http://www.sspk.info/Golnik.htm>

BRNIK

Adria Airways / Dokumentacijski center

<http://www.sspk.info/brnik.htm>

KRANJ

Gorenjski muzej / Knjižnica

Sava d.d., Družba z upravljanje in financiranje / Strokovna knjižnica Sava – INDOK

<http://www.sspk.info/Kranj.htm>

ŽELEZNIKI

Domel d.d. / Kopirnica in knjižnica

<http://www.sspk.info/Zelezniki.htm>

ŠKOFJA LOKA

Jelovica, d.d. Iesna industrija / Specialna knjižnica

Loški muzej Škofja Loka / Knjižnica

<http://www.sspk.info/Skofja%20Loka.htm>

Kapucinska knjižnica

Kapucinska knjižnica na Kapucinskem trgu 1 v Škofiji Loka obstaja od ustanovitve kapucinskega samostana leta 1706. Stari fond, ki zajema gradivo do leta 1800, obsega okrog 5.000 enot, novi, ki zajema gradivo od leta 1800 dalje, pa okrog 22.000 enot. Posebna dragocenost knjižnice je Škofjeloški pasijon, najstarejše v celoti ohranjeno dramsko besedilo v slovenskem jeziku.

Starološka župnijska knjižnica

Je po dobrih 100 letih spet odprta v kletnih prostorih doma na Fari. Zbirka obsega okoli 7000 enot.

KAMNIK

Titan / Strokovna knjižnica

<http://www.sspk.info/Kamnik.htm>

DOMŽALE

Helios, tovarna barv, lakov in umetnih smol Količevo / INDOK – Knjižnica

<http://www.sspk.info/Domzale.htm>

ŽIRI

Kladivar Žiri, d.d. / INDOK

<http://www.sspk.info/Ziri.htm>

MEDVODE

Color, d.d. Industrija sintetičnih smol, barv in lakov / Knjižnica in dokumentacija

Donit Tesnit d.d. / INDOK

<http://www.sspk.info/Medvode.htm>

ZAKLJUČEK

S sodobnimi družbenimi procesi se ves svet spreminja v globalno vas, vedno večji pomen pa dobiva raziskovanje naših korenin in zgodovine, želja po pripadnosti neki ožji lokalni skupnosti ter spoznavanje njenih posebnosti.

Domoznanske zbirke v gorenjskih splošnih, šolskih in specialnih knjižnicah, muzejih, arhivih, društvih in pri zasebnikih prikazujejo in obravnavajo Gorenjsko z različnih vidikov. So bogate, raznovrstne, strokovno obdelane, delujejo v bolj ali manj ugodnih pogojih, na voljo so uporabnikom, da si jih ogledajo ter iz njih črpajo informacije in znanje. S svojo raznovrstnostjo podpirajo in ozaveščajo lokalne posebnosti.

Vsaka zbirka pa pripoveduje svojo zgodbo. Kolikor zbirk in različnega gradiva – toliko zgodb. Zato je v dobi elektronskih komunikacij, digitalnih zbirk in virtualnih zgodb napočil čas za povezovanje, sodelovanje in koordinacijo med različnimi ponudniki domoznanskih zbirk na Gorenjskem.

Z vsebinami, ki bodo predstavljene v digitalni obliki in tako dostopne z enega mesta, bomo presegli razdrobljenost gradiva, ki se zdaj nahaja na različnih naslovih, in ga povezali v skupno predstavitev neke domoznansko pomembne teme ter s tem omogočili enostaven dostop in poskrbeli za ohranitev gradiva našim zanamcem.